

KÖKÉNY ANDREA

Az amerikai bevándorlók identitásának rétegei a Texasi Köztársaság idején

The identity of the American emigrants in the Texas Republic. 2021 marked the 200th anniversary of the year when Stephen F. Austin received a land grant from the government of the newly independent Mexico to establish the first Anglo-American settlement in Texas. The American emigrants who left their mother-country in search of economic opportunities became Mexican citizens, but their language, culture, and collective mentality remained American. When in 1835 the Mexican president, Antonio López de Santa Anna led a centralist turn that endangered the prospects of self-government and economic prosperity for Texas, the inhabitants (Anglo Americans as well as liberal Mexicans) revolted against him and established the Republic of Texas. In my paper I propose to examine the consequences of the Texas Revolution focusing on the transformation of identities. Based on primary sources – official documents, private letters and newspaper articles – I explore how people’s lives and attitudes changed when the American Congress acknowledged the independence of Texas in 1837, but refused to annex it into the Union. The main emphasis is on the intertwining aspects of immigration and citizenship that characterized the transitional period that led to the annexation of Texas to the USA in 1845.

Keywords: Texas Republic, Anglo Americans, immigration, identity, citizenship

Már egyetemista koromtól érdekelt az Egyesült Államok nyugati terjeszkedésének története – az a folyamat, melynek során az Atlanti-part mentén létrejött tizenhárom angol gyarmat elnyerte függetlenségét, majd a 19. század közepére az USA elérte mai, kontinentális határait. Harmadéves koromban írt diákköri dolgozatomban az első puritán telepesek történetét és a korai amerikai identitás jellegzetességeit vizsgáltam Kukovecz György tanár úr téma-vezetésével. Demonstrátorként még szemináriumot is tarthattam a témában. Később a Csendes-óceán partjára és a Mexikói-öböl vidékére érkező amerikai telepesek történetét kezdtem kutatni. Kísérletet tettem arra is, hogy az északnyugati területek, köztük Oregon vidék, illetve az Egyesült Államok délnyugati része és benne Texas sajátos fejlődését párhuzamba állítsam és összehasonlítsam. A jubileumi konferencián elhangzott előadásom a Texasi Köztársaság megalakulásáról és az ott élő amerikaiak identitásának formálódásáról szólt. Ahogy akkor, jelen írással is tisztelni kívánok azok előtt a tanárain – Kukovecz György, Novák György és Anderle Ádám – előtt, akik az amerikai kontinens történetével egyetemi tanulmányaim alatt megismertettek.

Az első amerikai, Stephen F. Austin kétszáz éve, 1821-ben kapott engedélyt a mexikói kormánytól arra, hogy háromszáz amerikai családot letelepítsen Texasba. A spanyol birodalomtól 1821-ben függetlenné váló állam számára elengedhetetlenül szükséges volt, hogy a gyéren lakott északi határvidékére bevándorlókat vonzzon. Ezért nagyon kedvező feltételekkel juttatott földet az odaérkezők számára. Egy felnőtt férfi közel kétezer hektár birtokra volt jogosult, szinte ingyen.¹

Az amerikaiak többsége az 1819-es gazdasági válságot követően keresett új lehetőséget, és ha engedéllyel vásárolt birtokot, több évre szóló adó- és vámmentességet, valamint mexikói állampolgárságot is kapott. Hivatalosan tehát mexikói lett, de nyelvében, kultúrájában, szokásaiban amerikai maradt, aki továbbra is kötődött az Egyesült Államokhoz.

A bevándorlók kezdetben Texas keleti és középső részén telepedtek le, és viszonylag kevés kapcsolatuk volt más telepésekkel és még annál is kevesebb az őslakos indiánokkal és a mexikóiakkal. A kormányzat sem tudott kellő figyelmet és erőforrást fordítani rájuk, hiszen elfoglalt volt azokkal a gazdasági és politikai problémákkal, amikkel a függetlenség kivívása után szembe kellett néznie. Az 1824-ben elfogadott federalista alkotmány lehetővé tette, hogy számos kérdésben helyi szinten döntsenek, így az amerikai bevándorlók kezdetben viszonylag könnyen tudták érvényesíteni gazdasági és politikai érdekeiket.

Amikor azonban Santa Anna mexikói elnök 1835-ben konzervatív fordulatot hajtott végre, és Texast is szorosabb ellenőrzés és központosító politika fenyegette, lakói fellázadtak ellene. 1836. március 2-án kinyilvánították függetlenségüket.² A függetlenségi háború során az amerikai telepesek összefogtak a liberális mexikóiakkal (*tejanókkal*) és seregük 1836. április 21-én a San Jacinto folyó mellett vívott csatában legyőzte a kormány csapatait. Santa Anna fogságba esett, és kénytelen volt elismerni Texas függetlenségét.³ A megállapodást azonban a mexikói kongresszus sosem ratifikálta, így a határvidéken a helyzet feszült maradt.

A függetlenségi háború alatt és után tovább nőtt az amerikai bevándorlók száma és aránya Texasban. A még mindig nem túl nagy, negyvenezres népességen belül már tízszer annyian voltak, mint a mexikóiak. Ezért a Texasi Köztársaság felvételét kérte az Egyesült Államokba. Az amerikai kormányzat azonban a kérelmet elutasította, bár Texas függetlenségét 1837-ben elismerte. John Forsythe amerikai külügyminiszter arra hivatkozott, hogy kormánya Mexikóval kötött szerződése miatt a kérdés tárgyalása fel sem merülhet az amerikai kongresszusban. Valószínűbb azonban, hogy az annexiót azért nem szavazták meg, mert sokan ellenezték a déli, rabszolgatartó területek kiterjesztését.⁴

A függetlenségi háború alatt és a San Jacinto-i győzelmet követően kevés amerikai képzelte úgy, hogy egy új, önálló állam polgára lesz. Legtöbben azt remélték, hogy ismét ame-

¹ *Permit and Conditions for Colonization, Nov. 23, 1821.* In: Barker 1924, 435; Cantrell 1999, 97; Nevin 1975, 26.

² *The Texas Declaration of Independence, March 2, 1836.* In: Wallace – Vigness 1963, 98–99.

³ *The Treaty of Velasco, May 14, 1836.* In: Wallace – Vigness 1963, 117–118, Salvat – Rosas 1986, 1773–1774.

⁴ Az amerikai kongresszusban heteken keresztül folyt a vita az annexióról. John Quincy Adams heves felszólalásokban fejtette ki véleményét. Szerinte a texasi függetlenségi háború a rabszolgatartó déli államok összeesküvésének következményeként tört ki, amelynek célja nem volt más, mint hogy további öt vagy hat rabszolgatartó államot csatoljanak az Unióhoz. Az összeesküvés-elméletéről ld. Wexler 1991, 118, Richardson 1943, 136.

rikai állampolgárok lehetnek. Amikor ez meghiúsult, akkor állt elő az a helyzet, hogy Texas amerikai lakosainak meg-, és még inkább újra kellett fogalmazniuk, kik is ők és milyen keretek között kívánnak a továbbiakban élni.

A Texasi Köztársaság kongresszusa még 1836 tavaszán alkotmányt készített, mely a földtulajdonnal rendelkezők érdekeit tükrözte.⁵ Mindössze hat hónapi egy helyben lakás és az alkotmányra, illetve a Texasi Köztársaságra tett eskü elég volt az állampolgárság megszerzéséhez: „Minden szabad ember, aki ebbe a köztársaságba emigrál, és aki hat hónapi egy helyben lakás után esküt tesz valamilyen illetékes hatóság előtt, hogy állandó lakossá kíván ott válni, és megesküszik, hogy támogatja alkotmányát, és igaz híve lesz a texasi köztársaságnak, felruházandó az állampolgárság minden kiváltságával.”⁶

Az állampolgárság pedig jogot biztosított földbirtok szerzésére. „Minden olyan személy (kivéve az afrikaiakat, az afrikaiak leszármazottait és az indiánokat), aki Texasban lakott a függetlenség kinyilvánításakor, a köztársaság állampolgárának tekintendő és jogosult az ezzel járó kiváltságokra. Minden állampolgár, aki jelenleg Texasban él, és nem kapta még meg az őt megillető földbirtokot, a telepesekhez hasonlóan jogosult földbirtokára a következő mértékben és módon: Minden családfő egy *league* és egy *labor* földre jogosult;⁷ és minden nőtlen férfi, aki tizenhét éves vagy annál idősebb egy *league* föld harmadára jogosult.” [Azonban:] „egyetlen idegennek sem lehet[ett] földje Texasban közvetlenül e köztársaság kormánya által kiadott engedély nélkül.”⁸

A titkos választójog minden huszonegy év feletti férfit megilletett állampolgári joggal.⁹ Az alkotmány minden polgár számára garantálta az alapvető szabadságjogokat is.¹⁰ A fenti idézetekből azonban kiderül, hogy a Texasi Köztársaság az Amerikai Egyesült Államokhoz hasonlóan kizárta az állampolgárságból és minden ezzel együtt járó jogból az afroamerikaiakat és az őslakos indiánokat.

A függetlenségi háború alatt és után a Texasban élő amerikaiak gyakran vontak párhuzamot küzdelmük és az amerikai függetlenségi háború között. Úgy érezték, támaszkodni tudnak amerikai „barátaikra és testvéreikre” mindazon elvek megvalósításában, melyekért „közös őseik harcoltak és véréket ontották”. Ugyanakkor a mexikói kormánnyal szemben vívott küzdelmüket azzal próbálták igazolni, hogy olyan jogokért folytatták, amiket „azok a köztársasági intézmények garantáltak, melyek keretei között az ország [vagyis Mexikó] polgáraivá fogadták őket”. „Ha legdrágább jogainkat a hadsereg kezébe adtuk volna” – állították –, „akkor méltatlanná váltunk volna arra a földre, ahol születünk, és kiérdemeltük volna minden hazafi megvetését.”¹¹

A San Felipe de Austinban megjelenő *Telegraph and Texas Register* 1836. szeptember 6-i vezércikke megemlékezett az amerikai függetlenségi háború csatáiról, és hasonló felső-

⁵ *The Constitution of the Republic of Texas, March 17, 1836*. In: Wallace – Vigness 1963, 100–106.

⁶ *The Constitution of the Republic of Texas, General Provisions, Sec. 6*. In: Wallace – Vigness 1963, 103.

⁷ 1 *league* = 4428 *acre* = 1798 ha; 1 *labor* = 177 *acre* = 72 ha

⁸ *The Constitution of the Republic of Texas, General Provisions, Sec. 10*. In: Wallace – Vigness 1963, 104.

⁹ „A köztársaság minden polgára, aki betöltötte huszonegyedik életévét és már hat hónapja abban a kerületben vagy megyében lakik, ahol a választást tartják, szavazati joggal rendelkezik az általános kongresszus tagjainak megválasztására.” *The Constitution of the Republic of Texas, General Provisions, Sec. 10*. In: Wallace – Vigness 1963, 102.

¹⁰ *The Constitution of the Republic of Texas, Declaration of Rights*. In: Wallace – Vigness 1963, 105.

¹¹ *Telegraph and Texas Register*, Oct. 26, 1835.

rolást készített Texasról is a kulcsfontosságú események számbavételével. Az analógia egyszerű volt, és tükrözte az amerikaiak nyugati terjeszkedésének ideológiáját.¹² „Ahogy annak az országnak a példája nagyban hozzájárult a szabadság szellemének növekedéséhez és a szabad intézmények létrehozásához az amerikai kontinens nemzetei között és Mexikóban; legyen ugyanígy e köztársaság politikai újjászületése az eszköz arra, hogy előidézze az alapvető fordulatot Montezuma egykori birodalmának helyzetében. Erkölcsi szempontból bizonyos, hogy az angol-amerikai elvek és politika az idők folyamán el fognak terjedni a Sziklás-hegységen át a Csendes-óceánig, s magukkal viszik az ezekből következő fejlődést és változást.”¹³

Érvelésük sokszor identitásuk kettősségét mutatta, vagyis azt a tényt, hogy ők az Egyesült Államok határain kívül, Texasban élő amerikaiak voltak. Mindössze két nappal a függetlenség kinyilvánítása után javaslat született a köztársaság zászlajára. Erről Stephen F. Austin tájékoztatta David G. Burnet ideiglenes elnököt. A zászló színei és szimbólumai sajátos keverékét adták volna az amerikaiak eredetére utaló jelképeknek, így tükrözik azt is, hogy az önálló állam alakítása után hogyan definiálták magukat az amerikaiak, hányféle múlttal azonosultak. „Mi (a megbízottak) javasoltunk egy zászlót – a következőképpen: A sarokban a *texasi jack* vörös & fehér, vagy vörös & sárga. Ez mutatná angolszász eredetünket & azt, hogy a jó öreg Anglia nagymama unokái vagyunk. A 13 csík, kék és fehér, vagy valamilyen más színű, mutatná azt, hogy mi az Amerikai Egyesült Államokból származunk. A *nap* & nem egy csillag nem más, mint a nemzeti méltóságra emelkedő Texas, a nap közepén lenne Washington feje, feje fölött a nevével & a napkorongban és alatta a szavak „példája biztonságot nyújt”, a nap fölött & a belőle áradó sugarak végén lenne a nemzeti mottó *Lux Libertatis* – vagyis, a szabadság fénye. Mit gondolnak róla? Itteni barátainknak tetszik az ötlet – eredetünk történetét mutatja. Ha kívánatos, hogy még szorosabban véve történelmi legyen, a vörös, fehér & zöld mexikói trikolort is hozzátehetjük – vörösek lennének a Jack sávjai & fehérek és zöldek a csíkok.”¹⁴

Végleges döntés 1836 decemberében született a zászlóval kapcsolatban. Színei a bátorságot (vörös), a tisztaságot (fehér) és a hűséget (kék) jelképezték, és nem maradhatott le róla az ötágú csillag sem.¹⁵

Sokat elárul a Texasban élő amerikaiak öntudatának alakulásáról az ott lakók önelnevezése is. A *Telegraph and Texas Register* már 1835 novemberében átvett egy cikket a *New Orleans Bee*-től, mely a Texasban élők helyes elnevezéséről szólt. „Úgy tűnik, Texas népének helyes elnevezése bizonytalan vagy következtelen: néhányan *Texiannak* hívják őket, mások *Texan*, *Texonian*, *Texasiana*, *Texican* nevet mondanak vagy írnak. Úgy gondoljuk, hogy a vidék mexikói és amerikai lakosai általában a *Texian* elnevezést használják; amellett, hogy ez rövid, tökéletesen megfelel a nemzetek tulajdonneve szokásos képzésének azáltal, hogy „n”-re végződik, mint Greece, Grecian; Persia, Persian. A *Texasian* jól hangzó rövidítésének is tekinthető. De a *Texonian* és a *Texasite* abszurd kifejezés.”¹⁶

A nemzeti szimbólumok és az önelnevezés mellett a köztársaság történelmének sorsfordító eseményei kapcsán érzett büszkeség hasonlóképpen közösségformáló erő volt, és fon-

¹² Az angol-amerikai küldetéstudat elemzéséről lásd Merk 1995.

¹³ *Telegraph and Texas Register*, Sept. 6. 1836.

¹⁴ *Stephen F. Austin to David G. Burnet, Louisville, March 4, 1836*. In: Austin 1981, 40–41.

¹⁵ *The Wall of History* 1996, 9.

¹⁶ *Telegraph and Texas Register*, Nov. 7, 1835.

tos szerepet játszott a nemzeti öntudat erősödésében. A texasi függetlenség napjának ünneplésével kapcsolatban érdekes adalék az a leírás, melyet a San Jacinto melletti ütközet évfordulójáról készített Frederic Gaillardet francia író, újságíró 1839-es utazása során. Maga is felszállt arra a gőzösre, amely április 21-én a csatamezőhöz indult Houstonból, és a következőképpen számolt be az ünnepségről: „Éjfél volt, amikor a gőzhajó elérte azt a mezőt, amit a texasiak Csatahelyként ismernek. [...] Alig érkeztünk a texasiak számára új keletű dicsőség és jelentős esemény színhelyére, amikor az utasok, akik teljesen megtöltötték a gőzöst, őrvongó kiáltásban törtek ki, mely sortűzzel és katonazene hangjaival vegyült. Furcsa látvány volt a patriotizmus ilyen félelmetes megnyilvánulása! [...] Hamarosan part-ra léptünk, és a patrióta tömeg gyantafáklyákkal felszerelve lángkeretet formált a mező körül. Ott elénekelték a híres patrióta dalt, a *Yankee Doodle*-t, és az ünnepség háromszoros éjjennel zárult, melyet a diadalittas tömeg egyhangú kórusban kiabált, s e hármassal *adieu*-vel tisztelegtek hőseik emléke előtt, akik hazájukért haltak.”¹⁷

Ha arra gondolunk, hogy a texasiak a *Yankee Doodle* éneklésével ünnepelték a mexikóiak felett aratott győzelmüket, megint az amerikai bevándorlók identitásának sajátosságát, többszintűségét érhetjük tetten.

Az Egyesült Államokból való elköltözés után azonban problémássá vált az „amerikai” kifejezés, főleg azt követően, hogy Texas szuverén állam lett. Texas független státusza szükségessé tette az ott élők számára, hogy köztársaságuk határain túl valamiféle kollektív identitást találjanak, s egyben olyat is, mely ugyanakkor nem utalt arra, hogy a texasiak alárendeltek lennének az amerikai köztársasághoz képest. Ezért az eredet tekintetében szélesebb értelmezést kellett keresniük, amit az angolszász múltban találtak meg. Az „angolszász” megjelölés kifejezte a Mexikótól való elválást, ugyanakkor nem utalt arra, mintha Texas az Egyesült Államok egyfajta „függeléke” vagy valamiféle másolata lenne. Önálló angolszász köztársaságként Texas egyenrangú lehetett az USA-val.

Az angolszász fogalom használata más szempontból is megfelelt. Általa a texasiak az önkormányzatiság terén meglévő képességeiket nem csupán úgy tudták indokolni, hogy megtanulták a leckét az amerikai függetlenségi háború résztvevőitől, hanem azt lehetett mondani, hogy ezek a tulajdonságok az angol-amerikai népből eredtek. 1837-ben ezt a következőképpen fogalmazta meg a *Telegraph and Texas Register* főszerkesztője, Francis Moore, Jr.: „Az angolszászok és felvilágosult leszármazottaik szelleme olyan, hogy ha még le is rombolnák az Egyesült Államok és Nagy-Britannia törvényeit, a társadalom igényeihez alkalmazkodva valamiféle szokásjog rendszer azonnal életre kelne, s a közvélemény ehhez hozzátenné a törvényerőre emelés erejét.”¹⁸

Egyetérttek James E. Crisp texasi történész érvelésével, aki szerint „minél hosszabb ideig maradt Texas független állam, annál erősebbé vált az ösztönzés, hogy a texasi identitást azokkal a faji kifejezésekkel határozzák meg, melyeket az angolszász fogalom rejtett magában.”¹⁹

A texasi nacionalizmus az államépítés időszakában alakult ki, és formálódásában nagy szerepet játszott a gazdasági és politikai túlélésért – a függetlenség megőrzéséért – folytatott küzdelem. A texasiak fokozatosan kezdték magukat önálló identitással bíró közösség-

¹⁷ Gaillardet 1966, 8–9.

¹⁸ *Telegraph and Texas Register*, June 20, 1837.

¹⁹ Crisp 1976, 211–213.

ként definiálni. Közben azonban teljesen sosem feledkeztek meg szülőhazájukról. Helyzetük különleges volt. Más fiatal nemzetektől eltérően számukra létezett alternatívája a függetlenségnek: csatlakozás az Amerikai Egyesült Államokhoz. A *Telegraph and Texas Register* újra és újra szót emelt az annexió érdekében. 1837 decemberében Texas korai történetét „az annexió gondolatának fontos előzményeként” határozta meg. Érvelése az amerikaiakkal való azonosságtudatot sugallta: „Texas elsődlegesen és leginkább azért törekszik a csatlakozásra, mert a nemzetben ugyanaz a vér folyik, mint az Egyesült Államok népében. A mi országunk története az ő történetük.”²⁰

A közhangulat azonban hamarosan elmozdulni látszott. Nőtt a bevándorlók száma, javultak a gazdasági kilátások, egyre kevésbé szorult behozatalra Texas, és így a nemzeti büszkeség is növekedett. 1837-ben a *Telegraph* még csak az amerikai függetlenség évfordulójáról és a július 4-i megemlékezésekről számolt be.²¹ 1841-ben a szerkesztők átvették a *Morning Star* cikkét, mely a július 4-i ünnepeken az „amerikai” érzés megnyilvánulásairól tudósított. „Úgy tűnt, mindenki megfélemedezett arról, hogy ez egy másik ország nemzeti ünnepe, az alkalommal kapcsolatos bármiféle nemzeti hovatarozás teljesen eltűnt, polgáraink elfelejtették, hogy ők texasiak, s hazafihoz nem méltó lelkesedéstől áthatva amerikai-ként ünnepelték az anyaköztársaság nemzeti ünnepét.”²²

1842-ben azonban csak Texas függetlenségének március 2-i évfordulója szerepelt a hírekben, és az újság már nem említette július 4-ét. A cikk a texasiak büszkeségét tükrözte: „Ma van nemzeti függetlenségünk hatodik évfordulója, de országunk csillaga még mindig emelkedőben van, és a jólét egyre dagadó hullámai tovább nőnek.”²³

A lap főszerkesztője, Francis Moore, Jr. két hónappal korábban *Annexio* címmel készült elemzése a nemzeti érzés és nemzeti érdekek közötti sajátos kapcsolatról is árulkodott. „A [texasi] nemzeti érzés egyre inkább sajátossá válik. Polgáraink hozzászórtak ahhoz, hogy a texasi kifejezés az amerikai kifejezés szinonimája. Azonban, hacsak hamarosan nem történik változás, a nemzeti felemelkedés iránti vágy és az önérdek miatt szükség lesz a texasiak és az amerikaiak megkülönböztetésére. [...] [Hacsak] a két nemzet nem vegyül egy kormány alatt, a texasiak és az amerikaiak kifejezés két külön nemzetet fog jelölni, melyek ugyanúgy különböznek, mint a britek és az amerikaiak.”²⁴

A Texasai Köztársaság kilencéves fennállása alatt számos problémával kellett megküzdenie az ott lakóknak. A gazdasági nehézségek mellett állandó veszélyt jelentett, hogy Mexikó megpróbálta a területet visszafoglalni, ezért 1843-ban ismét napirendre került az annexió kérdése. Amikor pedig az 1844-es amerikai elnökválasztást a nyugati terjeszkedést támogató James K. Polk nyerte, aki Texas felvételével párhuzamosan az északnyugati terület megszerzését is célul tűzte, az amerikai kongresszus újabb vitákat követően 1845-ben végül megszavazta az annexiót, és Texas az USA 28. tagállama lett.²⁵

²⁰ *Telegraph and Texas Register*, Dec. 6, 1837.

²¹ *Telegraph and Texas Register*, Aug. 5, 1837.

²² *Telegraph and Texas Register*, July 7, 1841.

²³ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 2, 1842.

²⁴ *Telegraph and Texas Register*, Jan. 19, 1842.

²⁵ 1845. január 25-én az amerikai Képviselőház 120:98 arányban támogatta a Texas annexiójáról szóló törvényjavaslatot, amit 27:25 arányban a Szenátusban is elfogadtak. *The Resolution Annexing Texas to the United States, March 1, 1845*. In: Wallace – Vigness 1963, 146–147.

A *Telegraph and Texas Register* 1846. március 4-i vezércikke a Texasban élő angol-amerikaiak büszkeségének és hazafias érzéseinek adott hangot. Ugyanakkor a texasi identitás formálódásának új szakaszát is előrevetítette: „Texas nemzeti függetlenségének kilencedik évfordulója éppen csak elmúlt, de mielőtt igazán azzá válhatott volna, Texas már meg is szűnt nemzetként létezni. Ha a történelemkönyveket lapozzuk, tele vannak a nemzetek bukása feletti siránkozással. Bármely nemzet függetlenségének elvesztését ez idáig a lehető legrosszabb sorscsapásnak tekintettük, s általában vérontás és mézárálás kísérte, és a megalázott és lelkében megtört nép siránkozása; de Texas függetlensége polgárai örömteli üdvözlésének közepette múlt el, s az eseményt jövőbeli dicsőségének és nagyságának hajnalaként üdvözlük. Az elmúlt évben láttuk, ahogy egy hatalmas nemzet beleegyezését adta, hogy egy másik nemzetet a keblére fogadjon, és láttuk, hogy ezt az uniót a rend, az egyetértés és a béke hatja át, mindkét ország népének szinte egyöntetű ünneplése közepette. Mikor látott ilyet a világ? Sem az ókor, sem a jelenkor történetében nem találni erre példát.”²⁶

Az 1845-ös év eseményei azonban legalább annyira jelentették valaminek a végét, mint a kezdetét. Texas immár hivatalosan is részévé vált egy nagyobb politikai egységnek, és lakói az USA állampolgáraként élték meg az amerikai–mexikói háborút, majd a polgárháborút, melyek során ismét újradefiniálódott, tovább formálódott identitásuk.

Bibliográfia

Szakirodalom

- Austin 1981 = Austin, St. F.: *Fugitive Letters, 1829–1836*. Austin, Stephen F. to David G. Burnet. San Antonio.
- Barker 1924 = Barker, E. C.: *The Austin Papers*. Vol. I. Washington–Austin.
- Cantrell 1999 = Cantrell, G.: *Stephen F. Austin, Empresario of Texas*. New Haven–London.
- Crisp 1976 = Crisp, J. E.: *Anglo-Texan Attitudes Toward Mexican (1821–1845)*. PhD diss., Yale University, New Haven.
- Fehrenbach 1968 = Fehrenbach, Th. R.: *Lone Star. A History of Texas and the Texans*. New York.
- Gaillardet 1966 = Gaillardet, Th. F.: *Sketches of Early Texas and Louisiana*. Transl. with an introd. by James J. Shepherd. Austin.
- Merk 1995 = Merk, F.: *Manifest Destiny and Mission in American History. A reinterpretation*. With the collaboration of L. B. Merk, with a new foreword by J. M. Faragher. Cambridge.
- Nevin 1975 = Nevin, D.: *The Texans*. New York.
- Richardson 1943 = Richardson, R. N.: *Texas, The Lone Star State*. New York.
- Salvat – Rosas 1986 = Salvat, J. – Rosas, J. L.: *Historia de México*. Tomo 10. México.
- Telegraph and Texas Register*, 1835–1846.
- The Wall of History* 1996 = *The Wall of History. The History of the Alamo*. San Antonio.
- Wallace – Vigness 1963 = Wallace, E. – Vigness, D. M. (eds.): *Documents of Texas History*. Austin.
- Wexler 1991 = Wexler, S. (ed.): *Westward Expansion. An Eyewitness History*. New York – Oxford.

²⁶ *Telegraph and Texas Register*, Mar. 4, 1846.